

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

ANY I.

PUGNA PRO PATRIA.

NUM. 25.

LA CATALUNYA QUE VOLEM.—Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanas.—Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa.—Acullit com a propi al foraster que á trevallar hi vinga. Y á manar y á cobrar, á fer lleys y á judicar, cada hú á casa seva, que prou hi té que fer pera enténdreshi. Els empleats de la terra y pchs, actius y intel·ligents.—Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys.—Las universitats y escolars tornadas a son esser: obradors d' avensos de la ciencia y planter de filòsofs y juristas. A fora la ensopida rutina.—Intimament unida á la vella Catalunya, gloriosa en sa historia y tradicional en sas lleys y cosums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant.—Repobladas las montanyas per grans boscos, trescant, pels singles els corredors enginys moderns, trayent del terrer y de las minas els fruits y minerals. Las aigües de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginys del treball.—Conseruats com reliquias els monuments enruntats o antichs y alsarne d' un art fill lligitim del antich criat en els avensos actuals. Voltar las vellas poblacions historicas de populosas y amplias ciutats modernas.—Ports oberts als productes de tots llochs; assegurats ab tractes d' una nació sèria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil á la Patria y al obrer intervindre en el govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca.—Volem deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Per obtenhirho tenim lo precís: Forsa, riquesa y inteligencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltèm la virtud que á cap ens manca: L' amor á la Patria.—LLUIS DOMENECH y MUNTANER

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Tortosa al mes. 0'50
Fora semestre. 3'00

DIRECCIÓ Y REDACCIÓ

Carrer del Parque, N.º 8.

Tortosa 28 Juny de 1903.

La Redacció no fa seus los conceptes ni continguts dels articles firmats ó copiats.

SANTORAL

Diuenge 28 IV. S. Lleó II p. y cf.—Dilluns 29. S. Pere y San Pau ap. y sta. Benita vg.—Dimars 30. La Conmemoració de S. Pau ap.; sta Emiliàna mr. y sant Marçal b.—Dimercs 1 de Juniol. Sant Galo b. y sta. Leonor reyna. Cuart crexent.—Dijous 2. La Visitació de N.ª S.ª y sts. Procés y Martiniá mrs.—Divendres 3. S. Trifó y companys mrs. y sta. Mustiola vg. mr.—Disapte 4. S. Laureano b. y lo Beato Gaspar de Bono.

Regionalistas (?)

Que 'l regionalisme es el sistema del pervenir, es una veritat tan clara, que 'ls seus mateixos enemichs, se disfressan cinicament ab trajos regionalistas pera fer campanya anti-regionalista. Per aixó molts enemichs del catalanisme s' afanyan predicant arreu doctrinas regionalistas, no volem dir que tots ho fassin de mala fé; alguns n' hi ha que parlan tal com pensan, y encara aqueixos pchs tenen la desgracia de no haver entés al regionalisme en tota sa extensió y principalment en lo que's refereix a sa aplicació a la practica. Gent que viuient al acte que's alimentan de puras abstraccions del entenent, y's deleitan en la contemplació de la veritat una, sortida dels motllos de la filosofía, sense portar encara 'l vestit que li posa la aplicació al ordre practich, no han sabut veure que 'l sistema filosófic regionalisme no pot esser aplicat ab tota sa nuesa a un cas concret, á un poble particular, sense fer abans una preparació d' aqueix poble que transformantlo convenientment el fassi capás de governarse pel regim autonomic. Y aixis veyem homes eminentes, que han estudiat en sos fonaments la qüestió regionalista, demostrantnos ab argumens incontestables la necessitat urgent de la seva implantació, y desarrollant son cos de doctrina aixis en l' ordre economic com en lo moral, en l' individual y en el social, però tota la seva tasca's reduëix a l' ordre teorich; may cap conclusió practica, may senyalan els medis mes apropiats pera assolir sa implantació.

Encaterinats en las sevas teorias filosóficas han vist en l' enfilall de llur rahonament que 'l regionalisme eminentment natural, que brolla de la mateixa naturalesa lliure del home; trayent, diuben, la llibertat als homes y 'l regionalisme esdevindrà un absurd, poseu homes lliures y 'l centralisme es anti-natural perquè contraria a la lliber-

tat y llurs enteniments, avesats a discorre sense sortirse del camp boyrós de l' abstracció no sab avenirse a descendir al terrer de la practica. Si 'l regionalisme, dihem naltres, es eminentment natural, deu fomentarse afavorint a las inclinacions naturals dels homes parlantlos hi en la seva llengua, fentlos estimar a la seva Patria y fentlos pendre afició a las institucions nostradas.

Per aixó 'l regionalisme que es eminentment natural, se desperta sempre al escalf del amor a la Patria que es l' institució mes natural després de la familia; un bon regionalista, si es consegüent ab las sevas ideas té de treballar de fort y de ferm en la gran obra de la resurrecció de Catalunya, en el renaixement de la seva llengua, costums, tradicions y de tot lo que tingui l' agre catalana; qui no fassi aixó, qui's passi el temps filosofant inutilment sobre 'l sistema filosófic-politich regionalista, mirant ab sanch freda 'l gran moviment de la renaixensa del poble català, no será un bon regionalista català encara que fassi discursos castellans d' hora y mitja ó articles kilométrichs en periódichs regionalistas que publicantse a Catalunya siguin redactats en castellà; tot lo més, sera un regionalista en teoria may un regionalista practich y naltres el regionalisme el volem no en la teoria sino a la practica.

Y a qui sinó al catalanisme devem el gran renaixement de Catalunya, que regirant els polsosos prestages de la nostra llengua y 'l nostre folk-love, ha popularisat altra volta las grans obras dels antichs escriptors catalans, ha fet resucitar las hermosas cansóns de la terra, fent concebre un gran amor a tot lo nostre? ¿A qui sinó al catalanisme que en pchs anys ha produït obras grans, que han posat a la nostra llengua al nivell de las otras llengües europeas? Que vinguin aquets senyors regionalistas en teoria y 'ns ensenyin un petit gra d' arena que hagin, posat al gran casal de Catalunya renaixent; una cançoneta popular que ells hagin fet surtir de l' oblit, y a les hores creurem en el seu regionalisme.

El verdader regionalisme practich se troba tan sols en el catalanisme y tot aquell qui sortintse del camp del catalanisme fassi propaganda regionalista a Catalunya será un d' aqueixos regionalistas teorichs que pensan molt y no portan res a la practica. Y aixó va per aquells que després de fer una campanya inicua y parricida contra 'l catalanisme encara gosan dirse regionalistas, com si n' hi hagués prou ab duas clausulas escrites en un programa politich pera que un home pugui dirse regionalista.

Patrici Catalá

Los segadors

Lo dia de Corpus feu 263 anys que Barcelona fou teatre d' un deixonament general, traduït en una revolta popular de las més sangnantes, pero ensem de las mes justificadas que registra la historia.

Era en temps de Felip IV d' Espanya.

Las tropas francesas havian entrat a Catalunya; y la nostra terra, ab tot y tractarse d' una lluyta en la que sols s' hi veyia complicada per estar unida ab Espanya, feu sacrificis incalculables. Catalunya sola va armar, sostecir y municionar un exercit de 30.000 homes.

Aquest sacrifici y molts altres tan importants ó més, foren pagats pels governants ab l' escarni y la befa á sas llibertats y constitucions.

Lo més sagrat de nostra terra, lo més respectat per sos fills, fou víctima d' inhumana profanació.

Si la casa de Deu la convertiren en cau de sas malifetas repulsivas, la llar catalana, la nostra honrada llar respectada del Rey fins al més insignificant de sos vasalls en altre temps, la transformaren en burdell fastigos.

Y 'l diner amarat de suhor encara, fruyt preuhar del treball dignificador, fou robat ab la vilesa d' un lladregot de camí ral.

Y si 'ls cabals y las honras escassejavan, llavors la fera's venjava, convertint en foch devastador los casals y terras que al seu pas trovava.

Mes tot té 'l seu fi, L' hora de la gran reparació s' apropava. La nuvalada d' odis que's congriava de temps en lo celatge de Catalunya, era ja espessa, y la tempestat devia esclatar aviat.

Era 'l dia 7 de Juny de 1640, diada de Corpus.

3.000 honrats segadors entraren de bon matí pels diferents portals de Barcelona; ab la fals lluhenta, no pera proporcionar aliment material als catalans, sino pera assegurar la existencia á sa vexada Patria.

La lluyta no té parió en nostra historia.

Ab tot y no haverhi capdills, bregaren ab un acert digne d' admiració.

No solzament hi queyan los soldats forasters, no; los fills borts de Catalunya, instrumens indignes del despotisme, pagavan ab la vida sas malifetas.

Molts ministres y jutjes reals, fervents del odiós comte-duch d' Olivares, moriren igualment.

Y 'l virrey de Catalunya, comte de Santa Coloma, personificació de la rassa dels descastats, dels traydors, dels hipócritas, fugí de las Dressanas y morí de por y angunia á las horts de Sant Bertrán,

com per escarni dels presents y record de las generacions futuras....!

Mentres aixó succehia 'ls diputats y concellers volgueren calmar al poble, fentli entendre que no eran aquells los moments ni la forma de defensar la llibertat catalana: lo poble 'ls va aclamar y respectar, passejant triomfalment al inclit diputat Tamarit y als famosos individuos del Concell de Cent, Vergós y Serra; y a no haver corregut la falsa nova de que la soldadesca havia mort al ilustre Conceller Massana, la revolta hauria finat als primers moments.

Y aquest moviment de protesta no quedá reclós á Barcelona solzament, Lleyda, Balaguer, Vich, Girona, Tortosa y otras poblacions, demostraren també son odi al esclavatge.

Han passat alguns sigles d' aqueixa fetxa memorable, y cada any, al recordarla, va fugint de nosaltres l' esperit d' imitar als braus segadors. Ben al revés dels enemichs de nostra Patria, que sembla que estigan empenyats en repetir la politica de Felip IV, Olivares y comte de Santa Coloma.

Al davant de nostra creuh da de pau y germanor, hi trobém las cantelludas rocas de uniformisme més glassador barrantnos lo pas y fent impossible nostra marxa.

Nostre esperit es lo de fiar y d' assolir un pervindre rublert de justicia y llibertat seguint lo suau oreig de las corrents modernas.

Per aixó si avuy faig esment del Corpus de sanch, més que per animarnos a prosseguir nostre camí, es perquè nostres sempiterns enemichs acabin d' un cop sa politica malvada.

¡Tantdebó que l' aubada de nostra llibertat apunti en l' horitzó de Catalunya sense cap esquix de sanch de sos contraris, ni de sos fills generosos.

Será 'l mellor homenatge que 'ls fills dels temps moderns, podrém oferir a la memoria dels catalans de 1640

D. Roig y Pruna.

Barcelona 7 de Juny de 1903.

Los segadors

¡Catalunya comtat gran qui t' ha vist rica y plena!
Ara 'l rey nostre senyor declarada 'ns té la guerra;
El gran Comte d' Olivar sempre li burxa l' orella:
"Aré es hora nostre rey, ara es hora que fem guerra."
Contra tots els catalans ja ho veyéu quina n' han feta.
Seguiren vilas y llochs fins al lloch de Riu d' Arenas.

N' han cremat un sagrat lloch que santa Coloma's deya
Creman albas y casullas y corporals y patenas;
Y 'l Santissim Sagrament alabat siga per sempre.

Mataren un sacerdot mentres que la missa deya.
Mataren un cavaller á la porta de la iglesia,
Don Lluís de Furriá, y 'ls angels li fan gran festa
Lo pá que no era blanch deyan qu' era massa negre
Lo donavan al cavalls sols per asolar la terra;
Lo ví que no era bó enjégavan las aixetas,
Lo tiravan pe 'ls carrers sols pera regar la terra;
A presència dels parents deshonoraban las doncellas:
En donan part al Virrey del malqu' aquells soldats feyan
"Licencia 's he donat jo molta més s' n podran pendre.

A vista de tot aixó s' es esvalotat la terra,
Entraren á Barcelona mil personas forasteras;
Entran com á segadors com eran en temps de sega.
De tres guardias que n' hi ha ja n' han morta la primera
In mataren al Virrey al entrant de la galera.
Mataren als diputats y als jutjes de la Audiencia:
Anaren á la presó donant llibertat als presos:
El bisbe 'ls va venehí ab la ma dreita y esquerra.
"Hont es vostre capitá ahont es vostra bandera!"

Varen treure 'l bon Jesús tot cobert ab un vel negre.
"Aquí es nostre capitá aquí es nostra bandera."
"A las armas; catalans que os han declarat la guerra.
Bon cop de fals, Defensors de la terra,
Bon cop de fais.

El Congrés Agrícola DE MANRESA

III

El Congrés Agrícola de Manresa, demostra que 'ls agricultors catalans aspiren a quelcóm més que a obtenir una producció ecceclent, dóncs que tot element productor té de tenir una altra mira en els nostres temps, que es la de procurarse una atmósfera adequada dintre la vida del Estat

y de la societat en general; un conjunt de lleys d'administració pública que no entrebancuin y no afavorixin els progressos de la producció; una xarxa completa d'organismes y d'institucions d'iniciativa privada, per a impulsar y sostenir aquelles lleys d'administració pública, al mateix temps que donguin protecció carinyosa al agricultor quan se troba veient per l'acaparador, l'usurer, y el cacich elements intermitjos entre l'acció absorbent del Fisc y la impotencia del individu.

D'aquí, en primer terme, tot aquell plan de reformes tributaries proposat pel marquès de Camps, inspirades en un criteri amplemunt descentralisador, que reconeixin als municipis y a les regions personalitat propia, fins arribar al establiment del Concert Econòmic pactat ab una entitat regional, com deya el señor Aguilera reformant lo tant acertadament esposat pel señor marques de Camps; d'aquí aquells medis que defensaven nosaltres per a afavorir el mercat interior y els esterior, entre aquets y la Zona Neutral que tan s'impone; d'aquell detallat projecte de credit Agrícola, presentat pel president de la Cambra del Vallés, señor Dachs; de aquí, finalment, per no fernes massa llarcs, aquella munió d'idees inspirades en la tradició, en l'esperit de sacrifici y en les necessitats modernes, que ab tanta elacüencia preconisava el señor Soler y March al referirse a l'agremiació agrícola, descubrint verdaderament grans horitzons per a la practica de l'associació, únic, remey, com deya 'l president de la Federació, señor Creus, per a que no caiguin en terra xorca els esforços del agricultors.

Sense ella, tots aquells plans d'ensenyca agrícola que varen esposarse, tots el projectes d'intitucions privades y de reformes de caracter públic, dificilment se convertiran en realitat, com poc menos que inútils serán tots els avenços que pugin lograr els agricultors, ab el seu esforç individual,

IV

En el primer article verem senyalar en tercer terme una manifestació de avencç que implica 'l Congrés de Manrésa, que 's refereix a la forma de les deliberacions, al us en elles de la llengua catalana.

Els catalans han tingut l'aberració inconcebible de deixar la llengua natural per a actes solèmnnes, y d'aixó encara no n'estém ben curats. L'any passat, en el Congrés que la mateixa Federació va celebrar a Palma, várem véure com alguns catalans y mallorquins coïben una presió propia de la paraula, usant un llenguatge que no 'ls hi es natural. A Manrésa, semblant preocupació ha quedat destrurada en absolut.

Y lo notable del cas es que aquésta prova de bon sentit s'ha donat a presència del governador civil, lo que anys endarrera s'hauria tingut per un atreviment inaudit per una falta d'atenció imperdonable; perquè si la preocupació era

ben general per tot els actes solèmnnes molt més arrelada era cuan se tractava de l'assistencia de les autoritats y més de l'autoritat governativa que en general es despenyada, com actualment, per qui no conéx la llengua del país.

Aquet fet, honra ee primer terme al señor Creus, president que ha sigut fins ara de la Federació, que en cata á va obrir la sessió y en catalá va llegir el seu magnific discurs; honra també al señor marquès de Camps qui, després de parlar el governador, va inaugurar en catalá la exposició y discussió dels temes, com en catalá varen parlar y llegir els seus treballs, tots els demes congressistes catalans que varen pendre part en aquella y en les demés sessions del Congrés.

Y per a que 's vegi fins a qui 'n pun se va imposar el bon sentit cal remarca que al Congrés hi havia agricultors de altres regions del Estat de llengua castellana, que feren l'honor d'acceptar la invitació que la Federació 'ls hi havia fet, parlaven ells, naturalment, en el su idioma y al contestalsi ó fellsi abservacions el president ó els congressistes catalans, may, ni una sola vegada dexaren d'usar l'idioma de la térra.

Ja veyeu quin progrés tant gran n' representa en aquést punt el Congrés de Manrésa. ¡Parlar en catalá en un acte solèmnne y a presència nada menos del governador! ¡Fer preguntes ó contestá a un foraster convidat y no valdres del idioma del foroster!

El governador—aquell governador que, segons va dir en un brindis un congressista foraster per a elogiarlo, "es un dels més decents que ha tiegut la provincia,—pót no haver entés res de lo que tan bé y ab tan profit han entés els congressistes; però d'aixó metex precisament n' ha de pendre nota, per trasmétela al Govern, esplicantli cóm ho fan els veritables productors de Catalunya quan tracten en sério dels seus interessos.

J. Maspons y Camarasa.

La llengua y la libertad

II Y ULTIM.

Las atinadas y fondas consideracions de Mr. T. O'Donnell, que transcriguerem en un altre article tractant de la virtualitat de la llengua irlandesa, explican prou per que la educació d'un poble, té de ferse en sa propia llengua. Sols d'aquet modo por reforzarse la continuitat d'un poble, es a dir, la fixuesa de sentiments y los ideals, nacionals, donantli a la vegada los medis de realisar aquets últims. D'aquet modo, l'ánima d'un poble, lluny d'extingirse, passa a las generacions futuras. L'esperit de la nació, lo modo de considerar las cosas y serne afectat, se conserva y perpetua diariament a la familia y al carrer, a la escola y al taller com una esséncia súbtill y vivificant. No hi há nació sense aytals elements, com no hi son aquets sens llengua propia. Careixent d'aquesta una nacio no pot crear ni transmetre energia, perquè pert la seva individualitat. Lo vell axioma "ex-nihilo nihil" aquí té completa aplicació.

Es indubtable que una nació com-

quistada sols pot reclamar lo úlich que no li poden pendre, las sevas facultats intelectuais. Però com la intelligencia no pot separarse de la llengua, quan aquesta falta, lo geni nacional reb una estocada de mort. Quan tal succeixi l'assimilació total y definitiva del poble vensut, sols és cuestió de días. Aquesta contingencia, benéfica, potser pera un país barbre y atrasat, no és vergonyosa y trista pera una rassa aliament civilisada, de historia ilustre y llengua bella y vigorosa? Cap a semblant resultat han tirat sempre los polítchs inglesos. Ja l'any 1831 s'establiren plans para desnaturalisa la joventut d'Irlanda, britaniantla. Fins alas horas, gracias a temporadas de tolerancia ó relaxació en las dragonadas inglesas, la llengua del país conservava la seva preponderancia, ja que 'ls 7/8 de la població la parlavan.

Allavors se li doná lo cop més funest y decissiu quan se prohibi, ia no sols la ensenyansa de la antiga llengua céltica, sino fins lo seu ds a las escuelas. Tothom conegu, lo desmoralisat y embrutidor de semblant ordre, fins los mateixos agents del Govern. Aixís l'any 1865, sir P. Keenan, comisari d'Instrucció Pública, comunicava al ministre. «Lo poble més espabillat al món, és lo que parla duas llenguas, y en toi concepte sempre s'han distingit los habitants de las fronteras sobre los del interior. En cambi, no hi há ningú més imbécil que 'l que, posseint de naixensa una llengua s'esforsa en oblidarla y apéadre una d'estrangera. Es lo que he vist a las escuelas d'Irlanda. No pot concebirse res més penós y més ingrát que 'l comensar l'alfabet y la lectura en un idioma del que no se'n sab res y que no té cap terme de comparació ab la usual del deixeble. Donchs, a n'aquest exercici se veuen condemnats los nens irlandesos ab l'inevitable resultat d'apendre molt malament l'inglés. Al meu enteadre, l'úlich metode nacional d'educació seria ensenyar primer gramatica irlandesa als irlandesos y després ferlos apendre l'inglés, pero servintse de llur llengua mare com a medi d'instrucció. Lo mateix parer exposava lo professor Stern de Berlín, al dir: «Es recomanable en tots conceptes ensenyar l'irlandés als irlandesos que troban a cada pas, com p. e., en los nom: dels llachs, rius, montanyas y llocs del seu país, senyals del seu antich idioma y que tenen dret a que no se'ls desposseixi de la seva llengua materna. Además lo camp de la literatura és vast y de preu valió para coneeixer las antigas civilizacions.

Los cuentos y ficcions de que principalmente se compona son tan graciosos y entretenguts, que poden reunirse perfectamente para formar llibres clásichs.

Ca-i lo mateix vé a recalcar l' eminent M. Dotin, de la Facultad de Letras de Rennes. «Sembla mentida—diu ab molta oportunitat— que algú pugui disputar la utilitat de l'irlandés, com justicia y conveniencia para lo poble d'Irlanda. ¡S'ha oposit algú a Fransa a la ensenyansa del bretó a las escuelas lliures y a la admisió d'aquet als exercicis universitaris? L'idioma irlandés, més rich que 'l bretó y més apte que ell pera la practica de comparació ab las llenguas modernas, posseix per sobre de tot, una literatura tan fresca y original com la francesa de la Edat Mitjana. Y per ventura algú ha posat en litigi la conveniencia d'ensenyar aquesta última? Donchs, ab més rahó no s'hauria d'oposar ningú a la ensenyansa del antich idioma erse y de sa literatura que eompta ab tantas edicions, comenta lors y profesores, fins a la mateixa Fransa. Y porque no 's digui que los elogis de lo llengua gaélica venen tots de fora d'Inglaterra, citarém la opi-

nio de miss Hull, de la Societat de Texusos de Londres. «Un poble— escriu—sols pot expresar sas més elevadas concepcions y sos més nobles pensamientos en sa llengua nativa. Ara b, la caracter irlandés es eminentment postich y imaginatiu, poguent traduhir sols en irlandés sa suabtat y delicadesa d'esperit. ¡Quants poemas no 'ls han escrit pajesos en llur propia llengua: L' autor de las «Bellas colladas d'Erin» era un pobre desterrat, resident a Hambourg que las lleys penals, y que 's feu mestre dels estudijs clásichs al través de las més arduas penalitats. L'apasionat poema, que du per títol «Desesperació d'amor», fou escrit per un masover del comtat de Cork, en lo primer quart del sigle XIX. Cap lirich inglés pot rivalisar en gracia y tendresa ab los més recientes poemas d'Irlanda. Donchs, tots los ha recullit lo doctor Hyde de boca povra gent del camp.

A prevenir l'esfondrament de la llengua las costums, los trajos las festas y la música popular, se dirigeix la Lliga Gaélica, Fundada l'any 1893, ha creat 42 ramificacions y publicat 250.000 exemplars de diversas obras en llengua irlandesa, lo que vé a representar lo doble d'obras inglesas en igual período de temps. La renda anyal de la Lliga es de 125 000 franchs, que 's destinan tots al mateix objecte. No resulta per ara infructuosa la feina d'aquella interessat associació, ja que en irlandés se parla a molts meetings de fora, a la trona y als concerts de música popular. Finalment, tant a las escuelas primarias com a las secundarias, la llengua inglesa csta universalment espargida y los mestres emplean sas vacaciones en recorrer lo país pera perfeccionarse en l'irlandés. Avuy per avuy, ab tot y la emigració continúa que ha despoblado mitj Irlanda, tot y la campanya antinacional del govern inglés, l'antich idioma úlich és parlat encara per una tercera part dels habitants. Decididament, tampoch los celtas vo len darse per aludits ab la frase de lord Salisbury sobre las naciones moribundas.

W. COROLEU.

NOTICIES

La Societat coral *La Tortosina* obsequiá á nostre Director en la vespra de S. Joan ab una serenata en la que's cantá per primera vegada lo patriotich cant lo *Segadors* ames d'altres canchs tots catalans que foren molt aplaudits per lo numerós public que los escoltá, com á premi a la abnegació d'els coristas que dedican las horas de descans á cultivar l'art y tot conservant las populars tradicions de la Patria seguint lo camí traçat pels nostres antepassats.

Recordam que allá per l'any 1862 va respondre Tortosa al crit entusiasta de Clavé instituin les societats corals catalanes, creante aquí la seua propia baix la iniciativa y direcció del jove compositor, fa poch temps mort á Pamplona, D. Enrich Camó, tortosí hasta 'l moll dels osos, qui vensent dificultats y obstacles consiguí en poch temps la educació musical de 60 jovens artesans, que en una nit inolvidable varen apareixe per primera vegada en l'escenari del Teatro de la Mercé, fentnos sentir les millos composicions d'aquell gran mestre y atres del seu novell Director Camó, cuas lletres habien escrit ilustrats literats tortosins d'allavons. La societat coral va entretindre per espay de vuyt anys al public cantant en totes les festes y solemn-

tats en grans afluensió y gust, establitas per fi en una casa del Rastro, carré de Ros de Medrano, abont se deixaba escoltarse de cuan en cuan la inapirada canço *Lo Guay tortosí* que arrancaba sempre dolrants aplausos.

Tenim ja recollida la lletra y s'está arrojlan la *partitura* del esmentat *Guay Tortosí*, que si Deu vol, lo nostre coro nos lo deixaré sentí en las vebinas festas de la Cinta, cantanlo per volta primera enfront del Orfeó Catalá en cas de convinarso sa vinda per la esmentada diada.

Jutjes

Pera el bieni próxim han sigut nómbrats Jutjes los anglens senyors, perteneixents al distric judicial de Tortosa.

TORTOSA.—D. Rafael de Salvador.

Amposta.—D. Ferrant Escrivá Rades.

Ametlla.—D. Gonzaló de Solo y de Castaños.

San Carlos.—D. Roman Gimeno Subirats.

Santa Bárbara.—D. Joan Cid Vallés.

Rasquera.—Joan Bladé Fornós

Roquetes.—D. Joan Alegret Barberá.

Pauls.—D. Pere Lluis Adell.

Masdenverge.—D. Joan Conde Miravalls.

Galera.—D. Vicente Berto-meu Ferré.

Mas de Barberrens.—D. Vicent Adell Godos.

Godall.—D. Carlos Subirats Ralda.

Ginestar.—D. Joseph Navarro Espinós.

Ereginals.—D. Mariano Albesa Fabra.

Cherta.—D. Gaspar Ricart. Ricart.

Benfallej.—D. Federic Lluis Borrull.

Alfata.—D. Martí Martí Mayor.

Alcanar.—D. Lluch Beltrán Uildemolins.

Aldover.—D. Joaquín Fontanet Cortiella.

Tivenys.—D. Francisco Sabaté Lliberia.

Uildecona.—D. Francisco de P. Nadal Querol.

Cenia.—D. Antoni Palau Vidal.

Perelló.—D. Francisco Far-nós Gonzalez.

Ha sigut molt ben rebut lo nómbrament de Jutje Municipal de Tortosa fet á favor del nostre particular amich l'illustrat advocat D. Rafael de Salvador.

Lo número ultim surti ple de errors de caixa que el bon criteri dels nostres llegidors corretjiria en especial el que diu Clar per Llar que corretjirem per dos voltas en la proba.

S'ha solicitat patent pera explotar un invent que, además de facilitar la comunicació dels trens y tranvias en marxa, y precisament per aixó pot ser de verdadero humanitat, ja que tendeix á evitar los topemens.

Lo procediment consisteix en aplicar al servey ferroviari lo telégrafo y teléfono sense fils. Son inventer es un catalá anomenat Joan Blavi, que viu á Valparaiso desde fa molts anys.

La comunicació se fa per medi d'aparatos colocats en un vagó y s'uneix al trolley que descansa en la línea que serveix de conducció á la forsa eléctrica.

L' Ajuntament del poble de Vilosell ha acordat conmemorar lo primer centenari del naixement de l' Exm. Dr. D. Joseph Caixal y Estradó, bisbe que va ésser de La Seu d' Urgell y fill del montat poble, col·locant en lo presbiteri de l' Iglesia Parroquia d' aquesta, una làpida monumental que recordi a las generalcions venideras, las grans virtuts de dit Bisbe.

Encara que la fetxa del centenari s' escua al 9 de Juliol, las grandiosas festas que se celebraran ab motiu de la colocació de la referida làpida, segons acorts del mateix Ajuntament, s' afectuarán en la diada de la festa major, 20, 21 y 22 de Setembre pera donarlosi aixís mes esplendor y popularisació.

També pera que aquestas tinguin un color més patriòtic, lo dit Ajuntament ha acordat mudar lo nom de dos carrers pel de catalans ilustres, a fi d' agermanar ab la gran figura del bisbe Caixal las duas personalitats que han sintetizadas més bellament las reivindicaciones de la Patria: l' immortal poeta mossén Cinto Verdager y lo per sempre dignepatrí Doctor Bartomeu Robert.

A fi d' arroplegar capdals pera la realisació de las ditas festas y pera la làpida conmemorativa que promet ésser una joia artistica de primera, s' es oberta una suscripció a casa del senyor Batlle de Vilosell y a Barcelona a casa l' advocat senyor Gayeta Pareja, y a l' Administració de La Revista Podular; qual suscripció ja compta ab una respectable suma en la que hi han concontribut alguns senyors Bisbes de Catalunya y altres personalitats de gran nom dins de la societat catalana.

Ha causat molt bon efecte l' acort del Orfeo Catalá, de donar dos concerts de caracter popular al teatre Onofri, quin preu unich d' entrada serà el de 25 céntims de pesseta, a fi de puguin assistirhi las classes treballadoras.

Dits concerts tindran lloch los días 23 del corrent y 5 del mes entrant, a dos quarts de once del

matí, cantantse triadas composicions de las que més óxit han obtingut del repertori del Orfeo Catalá.

Lo recaudat se destinará a la caritat pública.

Lo setmanari La Barretina ha sospés per uns pocs dias sa publicació puig a primers del mes próxim la rependrà notablement mellorat.

Servey obligatori.

Lo general Linares aumenta en son projecte de reclutament del exércit fins a quinze anys lo temps de servey, d' ells, tres en actiu, quatre a la primera reserva, sis a la segona y dos a la territorial.

Se suprimeix la talla dels minyons.

Los que posseheixin titols professionals serán nomenats sargentos de lo primera reserva y alferes gratuïts de la segona.

Als que tinguin empleu del Estat se 's hi reservarà pera quan compleixin.

Dosprés del primer any se concedirá llicencia ilimitada als que hajan acabat una carrera ó s' hajan distingit en las arts ó industrias ó en la agricultura.

Segons nos contan los periódichs, l' Excm. Sr. Capitá general de Catalunya, ha disposat que las tropas que están de guarnición en diferents punts de Catalunya, estigan preparadas pera venir a engrossar lo número de las que prestan servey a la capital del Principat per qualsevulga contingencia que puga occurrer.

Y ja la torném a tindre armada una altra vegada. Los predicaments dels redemptors del poble, que fa una temporada que portan un trontoll a la classe obrera de Catalunya, donarán, segurament, a jutjar per las guspiras que arreu s' oviran, lo trist y funest resultat de sempre. Uns quants centenars d' obrers escorrétselshi de las mans la setmanada que tant necessitan pera ra atendre a sas necessitats y al sosteniment de sa familia; uns quants dias d' engoixa y mal-estar en todas las classes sociales,

ab son corresponent seguici de paralisació en los negocis industrials y mercantils, y despres, per fi de festa, si l' seny no predomina en uns y altres, los mañser serán los encarregats de ventilar las diferencias y apaygavar las passions exaltadas y a quina exaltació hi haurán contribuhit las prédicas dels que, tan bon punt lo Capitá general prepara las foras que té a son mando, en vagó de primera classe fugen cap al cau d' ahont en mala hora sortiren, pera contemplar cínicament desde Madrid los funestos resultats de la seva obra fratricida.

Mentrestan aném llegint tambe en los periódichs: *Ha salido para Madrid el señor Lerroux.*

Y quitiga mal de caps que se 's passi.

Los somatents que conmemoraren l' acte heroych del Bruch, se trasladaren a Montserrat ab armes y banderes, pera saludar a sa Patrona general l' excelsa Moreneta, a la que donaren la guardia d' honor durant la missa que oiren lo somatent mes antich al mando del seu cabo.

La bona administració del estat traspúa per tot arreu Retallém de La Sembra, de Tarrasa:

Un telegrama posat a Girona a las 7'55 del matí fou rebut per un amich nostre a las 9'30 del vespre. Lo telegrama deya: *Llego tren correo* y en efecte l' comunicant arribá a las 11'15 del matí ó sia 10 horas avans que l' telegrama. Ves que li hauria costat al telegrafista de Girona en comanar al mateix interessat lo transport del telegrama. Propo sém al Govern que d' ara en devant se fassi aixís que tothom hi guanyará.

Graujas experimentals

Heus aquí, en extracte, 'l projecte de ley sobre granjas experimentals.

Las corporacions oficiales y asociaciones y empresas particulares de carácter esencialmente agrícola que posseheixin ó estat bleixin granjas agricolas en quina explotació s' segueixin los procedimientos modernos, ttudrán

dret a una subvenció anyal pel temps que s' fixará ab relació al capital empleat, y tenint en compte 'l producte obtingut en los tres darrers anys; a la direcció técnica gratuita per un enjinyer agrónom si ho sollicita; a la exempció dels drets d' importació dels adobs químichs, maquinaria instruments agricols, que s' emplenin en las explotaciones de la granja com tambe las industrias derivadas, sempre que així s' acrediti per certificació de la Cambra Agrícola de la localitat.

Pera obtenir aquestas subvencions, será precis l' informe d' una junta formada per un dels comissaris d' agricultura de la provincia ahont estigu la finca, del president de la Cambra Agrícola oficial més nombrosa de la comarca, del director de la escola experimental del districte ó, en son defecte, del servey agrónomich de la provincia, y dels dos pagesos més importants de la localitat mentres no sian interesats en la explotació de la granja.

Las demás ventatjas s' atorgarán a instancia del interessat pel departament ministerial corresponent.

Pera establir ditas granjas caldrá obtenir l' autorisació del ministeri d' Agricultura.

Los propietaris no podrán oponerse a que aquella comissió visiti la granja.

En opinió del reputat metje y catedratic Mosse de Tolosa (Frangce) la patata es un excelent ali-

ment pera los que pateixen diabetes per rabó de las moltes sales orgánicas de potasa que contenen. La Academia Francesa opinan lo matey li ha donat la sua aprobació.

Lo nostre particular amic lo laurejat poeta D. Angel del Arco, Directó del Museo Arqueológico de Tarragona, ha obtingut un rou triunfo en lo certamen científic literari que ab motiu de las festas del Corpus ha celebrat a Real Societat Económica del Granada, obtenin lo premi ofert per lo Ajuntament per sa poesia titulada Granada. Motiu per el que li donem la mes coral enhorabona.

Se han inaugurat las obras pera la construcció del temple dedicat al Sagrat Cor en la montanya del Tibidabo de Barcelona.

Lo Pbre. Norbert Font y Saginé ha tingut la galanteria d' enviarnos un exemplar de «Sota terra» notable conferencia per ell llegida en el «Centre excursionista de Catalunya».

Li agraím la deferencia y recomanem sa lectura a tots los aficionats al excursionisme donch bi trovaran a mes de las emociones de la visita al avenc de mes de cent metros de fondaria, detalls interesants a tot excursionista.

HOTEL
TERMINUS
282. ARAGO 282.
devant del baixador de Paseig de Gracia y aprop dels tranvías.
BARCELONA
—
Gran confort y gust artístich en todas las dependencias:
RESTAURANT Y COLMADO
a disposició dels viatgers que hagin de marxar ó arribin en els trens que a cada moment paran al baixador.
Esmorzars de 12 a 3 tarde desde 14 rals en aumant, Linars de 6 a 10 verpre desde 4 ptas.

Imp. Jose L. Focuet.—Tortosa

lla de S. Pedro y de San Pablo, no donde abia dispuesto Bartolomé Pons (que esso fuera de grande pena para el Letor) sino dentro de la Ciudad, donde hoy está el Colegio; y se afectó a 27. de Abril del año 1368. que fué el año siguiente, hechando el mismo Obispo la primera piedra. Pero jamás llegó la Capilla a ser Iglesia, ni la casa a ser cosa de momento, hasta que el gobierno della, y la lición de la Seu se dieron en tiempo del Provincial Fray Gabriel Puig, al doctísimo, y celeberrimo Maestro Fray Baltasar Sorio, Valenciano de nación, y hijo de habito del Convento de San Onofrio, que el la fué poniendo tan en talle con la renta de la Letoria, que en el Capitulo que se celebró en tiempo del Provincial, Fray Iuan Paul en coblliura, que fué en el año de 1528. se determinó que se señalasse por estudio; para el año siguiente, de manera que en ella se pudiesse leer, y disponer todas las cosas pertenecientes al estudio: y de aquí es que en el Capitulo celebrado en Pamplona, en el año 1529. se aprobó la determinación de estudio hecha en ella, y se notificó a la Provincia como el Provincial de consejo del dicho Reverendo Letor y Maestro Fray Baltasar Sorio, abia determinado, juntamente con los Padres del Convento de Barcelona, que tuviessen modo, y forma de Colegio, segun se vive en el de S. Gregorio de Valladolid. Y en el Capitulo tenido en Girona el año siguiente, se aprobó todo lo dicho con estas palabras. Aprobamos el estudio, hecho por el Reverendo Maestro Fray Baltasar Sorio, fundado en la casa de Tortosa, al modo del Colegio de Valladolid.

Y finalmente fue acepto el nuevo Colegio en el Capitulo General, celebrado en Roma, año de 1545. No trato agora sino de lo que toca a la Orden, que ya abia tratado antes desto el bendito viejo con el Cabildo de Tortosa, que juntamente con el Provincial Fray Iuan Paul pidiessen al Papa la confirmación, y aprobación del principiado Collegio, con las gracias, privilegios, y Indulgencias de Valladolid, Luchente, Victoria, Santiago, de Pallas, y de otros Colegios: y el Papa lo abia ya concedido todo. Padeció assi en esto como en la fábrica de la casa, y en el sustento de los nuevos Colegiales, muchos, y grandes trabajos, y gastó en to-

Gerusalem, como lo dize Beuter lib. 2. cap. 18. con estas palabras. El Rey don Alfonso, hijo del Conde don Ramón Berenguer, y de doña Petronila de Aragón, hizo merced de la Rapita a los Comendadores de San Iuan, porque le sirvieron en la presa de Arles, y derribación de sus torres.

Los Comendadores de San Iuan, pareciéndoles lugar acomodado para un Convento de Monjas, le fundaron allí. Duró este Convento en este puesto mientras en los Moros el respeto, y reverencia en las ocasiones que llegaban allí por aver cual vez profanado el Templo, entrando en el perdiendo el decoro a las santas Imágenes, acordaron estas señoras Religiosas antes que sucediesse algun escándalo (que no se podía esperar otro desta mala gente) desamparar esta casa, y venirse a la Ciudad que está cuatro leguas de allí. Fundaron su Convento en una casa harto pequeña, en la cual estuvieron algun tiempo. Visto por los Ciudadanos de Tortosa, la Religión, y santidad deste Convento, se determinaron de amplificarle, embiando un Sindico a Zaragoza donde residia el Castellán de Amposta, y Azamblea, para que consintiesen en esta fundación, en la cual consintieron y dieron muy larga libertad a la Ciudad para fundarle, como se vee en el libro que estas señoras tienen, y el que tiene la Ciudad de sus fundaciones. Esto fué en el año 1580. en 11 de Abril. Hizo la Ciudad la casa, y Convento, que hoy poseen, y a 4 de Março del año 1587. bendijo la Iglesia y Monasterio de la Rapita al señor Don Iuan Teres, Obispo de Tortosa, eieto Arçobispo de Tarragona, presentes los Procuradores, ó Jurados de la ciudad: Y a 21. de Março de 1587. despues de Missa mayor, entraron por Religiosas deste Convento, Madalena Aldana, Priora, sor Granella Subpriora: por novicias, sor Piñola, y sor Tomasa, y Andolça Corder, y una Valenciana: y por legas, sor Leona, y sor Falcona: assistiendo a esto el señor Obispo sobredicho, y Pedro Ramon Iordan, Procurador en cap, Micer Andrés Rius segundo, Iayme Andres tercero, y Lorenço Bono cuarto, con muchos Caballeros, y Ciudadanos y lo mejor de la Ciudad. A la entrada del portal de la Iglesia a mano derecha está una piedra, la cual dá razón de la fundación desta casa, y dize assi.

Moreso

GRAN BOTIGA DE CALSAT
DE TOTES CLASES
Sabates y botines d' ivern
Confecció esmerada pera 'ls que tenen
los peus delicats.
Casa fundada l' any 1866.
PREUS FIXOS
VENTES AL CONTAT.
PLASSA DE LA SEU Y ARCH DEL ROMEU
TORTOSA

Lo Doctor J. Oller Rabassa, ex-
alumne de 'ls professors Baguinski y
Jacobson de Berlín, Lermoyez, Gougen-
heim y Viollet de París, ofereix al pú-
blich son

Consultori especial pera 'l tractament
de las malalties de la

Gola, Nas y Orellas

Montat ab arregle als darrers avenços
moderns, en lo carrer de Trafalgar, 44,
principal.

Barcelona

Disponible

**Sin empleo de capital,
buena ganancia diaria;
se obtiene escribiendo á
G. A. B.—Casella Postale,
N. 19^e Milán (Italia).**

A. OLIVERES

MEIJE

Ex-alumne del Hospital de Paris.
Ex-ajudan de la Clinica de malat-
ties dels ulls del Dr. Galezowski
CONSULTA DE 11 A 1
Pasatge Franquet, Pral.
TORTOSA

Espartería de Jaume Casanova

Carré de la Sanch n.º 6 y 8.

Se acaban de rebre una gran partida
de espart de tota mena (garbillo y amaral)
llibans, cordas, betas d' espart restallat,
cofins y estoras pera carros; tot á preus
baratissims, cal no mes probaro.

Carré de la Sanch n.º 6 y 8.
Tortosa

Disponible

Drogueria, Perfumeria, Ultrama- rins, Comestibles y Colmado Viuda de F. Canivell y Sala

ANGEL, 6 Y 8

TORTOSA

Complet assortit en

Pastes pera sopa lligitimes de
Mallorca.
Conserves de totes clases
Abadeijo 1.^a, coa foradada
Manteques
Formatjes
Embutits
Fiambres

Sucres
Cafés
Cacaos
Thés
Chocolates
Bombons
Galletes y biscuits
Aixarops y horchates

Articles fotogràfichs
Productes químichs
Aigües minerals
Específichs nacionals y estran-
gers
Colors y barnisos
Broches y pinsells
Barnis mineral

Carbuo de calci
Petróleo refinat
Explosius, meches y perdigons
Abonos
Sofres
Sulfat de coure
Lilavós

Vins de taula, generosos y champans
Licors del pays y extrangers

Libreria fundada 'l siglo XVIII Francesch Mestre TORTOSA

PUBLICACIONES CATALANES:

Obres de Mossen Jascinto Verdguer
» Tomás A. Rigualt
La Santa Missa—llatí y catalá—pasta 1 peseta
Lo catalá devor—nou devocionari—pasta 1 peseta
Los set diumenges de San Joseph—pasta 1 peseta
» rústica 0'50 peseta
Doctrina cristiana—cartonet—0'50 peseta

DEPOSIT DE PAPERS, CROMOS Y ESTAMPES

Disponible

ARTHUR MESTRE

Gran surtit de: Petaques, Paraygues, Pipes, Parasols, Bastons,
Colls, Punys, Mitjes, Mitjons, Juguets, Puntilles, Brodats,
Perfumeria, Acordeons, Objectes pera regalos,
y tota clase d' articles pera barbers.
GRAN SURTIT DE QUARTINES JAPONESSES EN
CARTO DE TOTES MIDES Y VENTALLS DE TOTES
CLASES, CORBATES, QUINGALLA, GUANTS, etc.
Carrés d' En Carbo 11 y 13 y Pescadors 1.
TORTOSA.

*Senatus Populusq. Dertosanus
Beatæ Mariæ Templum á Rapi-
ta, Ordinis Sancti Ioannis Hiero-
solimitanorum temporis iniuria
penitus colapsum. in hanc ampli-
tudinem extulit, Francisco Sebil,
Melchior Figuerola, et Iacobo
Andreu, Consulibus, Philippo II.
Hispaniarum Rege, Vicentio Ca-
nader, et Anniballe de Aldana
operis curatoribus, anno Domini
1583.*

Esto es lo que he podido saber desta casa, y por ser una
de las cosas señaladas deste termino, y tan nombrada como
la Rapita de los Alfaques, me he querido alargar más de lo
que suelo.



CAPÍTULO QVINZE

*De la fundación de los dos Colegios Reales,
que el Emperador Carlos V. fundó en la
Ciudad de Tortosa.*

El Padre Diago en la Historia de la Provincia de Ara-
gón, en el libro segundo de la Orden de Predicadores
dize así. El Real Colegio de la Ciudad de Tortosa,
del Principado de Cataluña, tuvo principio en la disposición
que en su testamento hizo Bartolomé Pons en el año de
1362. que de la otra parte del rio Hebro, al cabo la puente,
y cerca la Cruz se labrasse á su costa una Capilla de S.
Pedro, y de San Pablo, y que se fundasse en ella una Capel-
lanía de 500. sueldos anuales de renta, y que así lo uno
como lo otro fué del Religioso de la Orden de Predicado-
res, que sería por tiempo Lector de aquella Iglesia Cate-
dal, para que con esso se pudiesse entretener, no habiendo
aun en la Ciudad Convento de la Orden. Aunque con todo
esso era mucha la descomodidad del Frayle que, ó de Bar-
celona, ó de Tarragona yba para aquel officio, y por esso el
Obispo don Iayme de Aragon con assenso del Cabildo insti-
tuyó en el año 1365. la lectoria, señalando para el sustento
del Lector la Capellanía que agora se dize de San Antonio.
Y hecho esso, se trató el año 1367, de hazer labrar la Capi-

